

ДОКУМЕНТИ НА МИЛЕНА ВЛАДИМИРОВА
за УЧАСТИЕ В КОНКУРС ЗА „доцент“ по област на висшето образование,
7.1. Здравеопазване и спорт, професионално направление
7.1. “Медицина“, специалност: Социална медицина и здравен мениджмънт

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ НА ГЛ. АС. МИЛЕНА ВЛАДИМИРОВА, ДМ В
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ НАУЧНИ ИЗДАНИЯ

1. Владимирова Милена. Удовлетвореност на пациентите – детерминанти и измерване
Българско списание за обществено здраве, том 13, кн. 2, 2021 с.49-58, ISSN1313860X

Резюме: В развиващия се пациент-центриран подход обратната връзка с пациентите представлява много важен елемент от цялостната оценка на реформите в здравеопазването. Оценката на пациентската удовлетвореност и нарастващата ѝ роля са застъпени в подходите за управлението на здравната система. Въпросът придобива важно значение за нашата страна, защото лечебните заведения функционират в условия на конкуренция и привличането на пациенти за лечение е условие за тяхната ефективност. Международният и националният контекст относно проблемите за качеството и удовлетвореността на пациентите (потребители) налагат една нова политика, визия, еволюция на здравните грижи и пациент-центриран подход. Съвременният пациент градира задоволство по редица показатели, както и изразява критично мнение и препоръки относно организацията в здравеопазването. В този материал е направен опит да се изведат принципите, застъпени в проучванията по тази проблематика.

Abstract: In the evolving „patient-centered“ approach, patient feedback is a very important element of the overall assessment of health care reforms. The assessment of patient satisfaction and its growing role are included in the approaches to the management of the health system. The issue is gaining importance in our country, because medical institutions operate in conditions of competition and attracting patients for treatment is a condition for their effectiveness. International and national context on the issues of quality and patient (consumers) satisfaction impose a new policy, vision, evolution of health care and patient-centered approach. The modern day patient ranks satisfaction on a number of indicators, as well as expresses a critical opinion and recommendations about the organization in health care system. In this material an attempt is made to derive the principles used in the studies on this issue for the last years, in which a high degree of satisfaction is reported, despite the unsuccessful attempts to introduce a uniform methodology for the study of patient satisfaction.

Key words: patient satisfaction, determinants, measurement

2. Владимирова Милена, Жени Стайкова, Галинка Павлова. Политики за преодоляване на предизвикателствата в здравеопазването. Управление и образование, т. 17 (5) 2021, ISSN 13126121., с.128-132

Резюме: Реформата в здравеопазването в България е текущ процес, който включва всички части на обществото. В резултат на широкия спектър от предстоящи предизвикателства, посоката и изпълнението на най-новите планове са окуражителни. Известен напредък бе отбелязан в управлението на здравеопазването и отчетността на здравната система в България. Основната цел на тази статия е да разработи стъпките за подобряване на здравните политики за периода 2009-2020 г. Прилагат се документални и социални методи, както и описателна статистика.

Abstract: Health care reform in Bulgaria is an ongoing process that involves all parts of society. As a result of the wide range of challenges ahead, the direction and implementation of the latest plans are encouraging. Some progress has been made in health management and accountability of health care system in Bulgaria. The main goal of this article is to develop the steps to improve health policies for the 2009-2020 period. Documentary and social methods are applied, as well as descriptive statistics.

Key words: health policy, development, imbalances

3. Владимирова М., Ж. Стайкова, В. Гончев. Подходи за контрол на инфекциите, Научна конференция Наука и общество - 2017, Съюз на учените, Кърджали, ел. издание, с. 45-52

Резюме: Акцентът на доклада е поставен върху действащите регламенти и правила за намаляване и предотвратяване на вредата от инфекциите. Основната цел е да представим общ преглед ситуацията у нас, като се подчертава ролята на заинтересованите страни в процеса. Опитът при прилагането на инфекцията е подчертан. Предоставени са доказателства, чрез които се гарантира, че се прилагат общоприетите и световни стандарди практиката на България.

Vladimirova M., Jeni Staykova, Vladimir Gonchev. Approaches for control infections

Abstract: The focus of the report is on the acting regulations and rules for reducing and the preventing the harm of the infections. The main goal is to present an overview the situation in our country by highlighting the role of the interested sides in the process. The attempt in the application of infection has been highlighted. Evidence is provided to ensure that Bulgaria's generally accepted and global standards are applied.

4. Владимирова М. Здравноосигурителните модели - ефективност и решения, Асоциация на застрахователните брокери в България, Национална кръгла маса „Устойчиво развитие на застрахователния и осигурителния пазар в условията на динамична регулаторна среда“, 14-15.10.2017, сборник с доклади, с.274-281

Резюме: В настоящият доклад се разкриват общите тенденции в реформите на здравните системи по отношение на здравно-осигурителните модели. Те се базират на проучвания и доклади на международни конференции, както и някои публикации в тази област. Представеният анализ е повод за сравнения на здравно-осигурителния модел в нашата страна с някои от общите тенденции, които се наблюдават в развитите страни. Като обща тенденция се очертава нарастване на медицинските разходи на индивидите и обществото като цяло. Този резултат извежда проблемът за ефективността на здравните системи като глобален.

Abstract: This report reveals the general trends in health system reforms with regard to health insurance models. They are based on studies and reports at international conferences, as well as some publications in this area. The presented analysis is an occasion for comparisons of the health insurance model in our country with some of the general trends that are observed in developed countries. As a general trend, an increase in the medical costs of individuals and society as a whole emerges. This result highlights the problem of the effectiveness of health systems as global. As a general trend, an increase in the medical costs of individuals and society as a whole is emerging. This result highlights the problem of the effectiveness of health systems as a global one.

5. Гончев, В., М. Владимирова. Здравни проблеми като проблеми на сигурността, Сборник от доклади, от Годишна университетска научна конференция, 14-15.06.2018, Национален Военен

Университет, Велико Търново, електронно издание, Издателски комплект на НВУ "Васил Левски", с.892-898

Резюме: През последните години концепцията за здравна сигурност придоби международно измерение. Глобални здравни проблеми в резултат на текущи конфликти, глобализация, повишена мобилност на хората, изменението на климата, биотероризма и нововъзникващите инфекциозни болести представляват заплаха не само национална, но и глобална сигурност. Потенциалните опасности от епидемии, особено пандемии, се считат за заплаха за националната сигурност и като такива са открити в национални документи и стратегии за национална сигурност.

Ключови думи: здравна сигурност, национална сигурност, епидемии, здравни проблеми

Vladimir Gonchev, **Milena Vladimirova.** Health problems as problems of security

Abstract: In recent years, the concept of health security has gained an international dimension. Global health problems resulting from current conflicts, globalization, increased mobility of people, climate change, bioterrorism and emerging infectious diseases pose a threat not only national but also global security. Potential dangers of epidemics, especially pandemics, are considered a threat to national security and as such have been found in national documents and national security strategies.

Key words: health security, national security, epidemics, health problems

6. Vladimirova M. Inefficiency in health care: Moral hazard in terms of mandatory health insurance – case of Bulgaria, International Journal of Business and social science, 2 J 1/2018 Edition 19. 50-260 (Association 1901 “SEPIKE”, Index Copernicus)

Резюме: Има показатели, които разкриват морален хазарт и в системата на задължително здравно осигуряване. От страна на пациентите се наблюдава излишно търсене, особено за болнично лечение. От гледна точка на лекарите, на изхода (доставчиците предизвикат търсене). В резултат на това излишното търсене и предлагане създават повече разходи за здравеопазване и неефективност в здравното лечение. Проблемът се отнася за практиката на България. Свидетелства, че моралният риск е и явление за задължителната здравноосигурителна система.

Abstract: Moral hazard generally is being presented as phenomena of private insurance system. There are indicators, which reveal moral hazard also in system of compulsory health insurance. From the side of patients, there is excess demand, especially for hospital treatment. From the side of doctors, exit “supplier induced demand”. As a result, excess demand and supply create more health spending and inefficiency in health treatment. The problem has been derived from the practice of Bulgaria. It testifies that moral hazard is also phenomena for the mandatory health insurance system.

7. Владимирова М. Взаимодействието между болницата и пациентите като фактор за управление на качеството, Национална конференция на Национален Военен Университет, Велико Търново, 14-15.06.2018, Сборник доклади, с.877-882

Резюме: Качеството на грижите за пациентите ще продължава да оказва по-голяма роля в конкуренцията между болниците. Все още не съществува механизъм за систематично провеждане на проучвания и използване на резултатите от тях при цялостното управление на болничното управление. Създаването на система за изследване на удовлетвореността на пациентите продължава да повдига въпроси от управленски, теоретичен и методологичен характер.

Vladimirova M. The interaction between the hospital patients as a quality management

Abstract: The quality of patient care will play an increasing role in the competition between hospitals. There is still no mechanism for systematically conducting studies and using their results in the overall management of hospital management. The establishment of a patient satisfaction survey system continues to raise questions of management, theoretical and methodological nature.

Key words: patient satisfaction; quality management; hospital management; communication; patient – centered approach.

8. Владимирова, М. „Увеличаване на недостигът на работна сила в здравеопазването“, Сборник с доклади от кръгла маса, „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, катедра „Логистика и приложна математика“, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов, 10.2020 г., с. 316-322

Резюме: Крайната цел на Резолюцията на СЗО от 2013г. е постигане на универсален достъп до здравеопазване. Една от стъпките за реализирането на тази глобална цел е непрекъснато укрепване на заетите в сектора здравеопазване. Според проведените редица изследвания и анализи у нас за последните пет години, продължава да се наблюдава несъответствие между потребности от търсене и предлагане на специалисти в здравеопазването, предимно в региони с по-слабо развита икономика. Особено показателно е демографското измерение - застаряващо население и застаряваща работна сила – липса на млади хора в системата. За последните години са установени диспропорции в осигуреността с медицински специалисти по области и региони, както и неравенства в достъпа. Осигуреността с лекари варира като най-висока е в областни градове, чиито центрове има университетски болници. Ситуацията налага да се прилагат политики за преодоляване на спада на доверие към здравната система у нас. Тези тенденции се забелязват и в другите европейски страни, с близки до нас обществено - икономически отношения.

Increasing the labor Shortage in healthcare

Abstract: The ultimate goal of the WHO Resolution of 2013 is to achieve universal access to healthcare. One of the steps to achieve this global goal is the continuous strengthening of employment in the health sector. From the conducted number of researches and analyses in our country for the last five years there is still a discrepancy between the needs of demand and supply of healthcare specialist, especially in less developed economic regions. The demographic dimension is particularly indicative – an aging population and an aging workforce - a lack of young people in the system. In the past few years disproportion in the provision with medical specialists by districts and regions have been established, as well as inequalities in the access. The provision of doctors varies as the highest is in district cities, whose centers have university hospitals. The situation requires the implementation of policies to overcome significant health inequalities, as well as measures to overcome the decline in confidence in the health system in our country. These trends are noticeable in other European countries, with socioeconomic relations close to us.

9. Владимирова Милена. Владимир Гончев. Маркетинговият подход в полза на удовлетвореността на пациентите, Управление и образование, Бургас, ISSN: 1312-6121, 2019, vol 15(5) с.182-187

Резюме: Акцентът е поставен върху преориентиране на здравните услуги, поставяне на физически лица, семейства и общности в центъра на системата на здравеопазването, подкрепена от устойчиви услуги, които по същество реагират на нуждите и удовлетвореността на

пациентите. Промененият менталитет на съвременния пациент изисква по-задълбочено прилагане на маркетинговия подход за подобряване на услугата в съвременната болница. Пациентите използват все повече съвременни телемедицинови инструменти и непрекъснато разширяват осведомеността си чрез онлайн портали за условията и възможностите за тяхното лечение. На свой ред медицинските екипи също показват повишен интерес към маркетинговите си познания, тъй като увеличават ползите си за цялостния си бизнес.

Ключови думи: маркетингов подход, безопасност на пациентите, интернет портал.

Vladimirova, M., Gonchev, V. The marketing approach for the benefit of patient satisfaction J Management and Education, Burgas, ISSN: 1312-6121, 2019, vol 15(5), c. 182-187

Abstract: The focus is on reorienting health services, putting individuals, families and communities at the center of the healthcare system backed by sustainable services that are essentially responsive to patient needs and satisfaction. The changed mentality of the modern patient requires a more thorough application of the marketing approach to improving the service in the modern hospital. Patients are increasingly using contemporary telemedicine tools and are constantly expanding their awareness through online portals about the conditions and the opportunities for their treatment. In turn, medical teams also show increased interest in their marketing knowledge as they increase their benefits for their overall business.

Key words: marketing approach, patient safety, internet portal

10. Vladimirova M., G. Manliev. The impact of competition on health services supply in Bulgaria, International Journal of research in management and social science, Volume 3, Issue 2, April-June 2015, ISSN 2322-0899; p. 28-34; (impact factor 1.142)

Abstract: The paper presents the transformation of the monopoly model of public health services in primary health care and hospital treatment in Bulgaria. The quasi – market has been introduced after the health reform in 1999. It creates competition in health services supply in: 1. Primary health care with introducing GPs model: all compulsory insured citizens are obliged to choose one GP for their medical treatment in cases of need. 2. Hospital treatment – all compulsory insured citizens have a choice to choose a hospital for treatment, as well as a preferable doctor team with co-payment. With the reform, dental services are almost excluded from state regulation because they were privatized and dentist acts is purely private suppliers. After the change, the citizens became free to choose GPs and public hospitals according their preference. The assumption was, that public health suppliers have to improve the quality of health care in order to attract more health services for compulsory insured citizens), as well as additionally revenues from direct private payments. At the same time, health market has been liberalized and many private health units have established. This change creates real competition between public and private health units. The paper examined the impact of competition among health suppliers on the quality and efficiency of the health service provision in Bulgaria.

General conclusions: the quasi-competition enforced the public health entities to improve their services. They become more active, more innovative and more patient-oriented in their activities. The access to health services was kept, the quality of services was improved and patients declared more satisfaction. In addition, the better GPs and hospitals attracted more patients and reached higher efficiency, while some weak municipal hospitals began to lose and gradually shut down. These results testified hypothesis that quasi-market competition has a positive impact on quality, as well as on technical and allocative efficiency of health services supply. At the same time, closing down few public hospitals created social unrest of local population. This effect enforced government to soften the competitive pressure and keep the inefficient public hospitals. Nevertheless, the competition has a positive impact on quality, efficiency and novelties in health services supply.

Статията разглежда промяна от монополното към конкурентно предлагане на публичните здравни грижи в първичната и болничната помощ в България. Квзиконкуренцията беше въведена със здравната реформа в България през 1999. Тя създава конкуренция в предлагането на здравните услуги по линия на:

1. Първичната здравни грижи чрез въвеждането на статута на общопрактикуващите лекари: всички здравно осигурени лица са задължени да изберат своя личен лекар за първична медицинска помощ в случай на нужда.
2. Болнично лечение – всички здравно осигурени граждани получават право на избор на болница за лечение, както и на предпочитан докторски екип с доплащане.

С реформата, зъболекарските услуги бяха в голяма степен изключени от медицинската регулация, защото те бяха приватизирани и зъболекарите действаха като частни доставчици на услуги.

След промените, гражданите бяха свободни да изберат своя общопрактикуващ лекар и болници за лечение, съгласно техните предпочитания. Аргументът за промяната беше, че публичните доставчици на медицински услуги в условия на конкуренция трябва да подобрят качеството на медицинските услуги, за да привлекат повече клиенти и пациенти, съответно приходи за извършените лечения от националната здравна каса/монополен купувач на здравни услуги за здравно осигурени лица, както и допълнителни приходи за лечението на неосигурени лица. Паралелно с въвеждането на квазиконкуренция между публичните здравни агенти и заведения беше либерализиран пазара на частни здравни услуги, което доведе до създаването на много частни медицински заведения. Тази промяна разшири полето на конкуренция между болничните заведения, независимо от техния правен статут на собственост.

Статията проучва и анализира влиянието на конкуренцията между здравните институции /лични лекари и болнични заведения/ върху качеството и ефективността на предлаганите здравни услуги в България.

Общо заключение :

Квзиконкуренцията принуди публичните здравни заведения да подобрят много параметри на своята дейност. Те станаха много по-активни на пазара, много по-иновативни в предлагането на здравни услуги и по-добре фокусирани върху нуждите на своите клиенти. Достъпът до здравни услуги беше запазен, качеството на лечението беше повишено и пациентите декларириха по-голямо задоволство от тяхното лечение. В допълнение, по-добрите общопрактикуващи лекари и болнични заведения привлякоха повече пациенти и достигнаха по-висока ефективност, докато по-слабо адаптиралите се към конкуренцията медицински агенти, започнаха да губят пациенти и постепенно фалираха. Тези резултати доказаха хипотезата, че квазиконкуренцията поражда позитивни влияния върху качеството на медицинските грижи, както и за повишаване на техническата и алокативна ефективност на първичното и болнично лечение. В същото време обаче, затварянето на някои публични болници доведе до социално недоволство на местните жители. Това принуди правителството да смекчи конкурентния натиск и задържи дейността на някои неефективни публични болници. Като цяло обаче, въвеждането на квази конкуренция оказа положително влияние върху качеството, ефективността и новостите в първичната и болничната помощ.

11. Vladimirova M. Public-private partnership in health care-case of Bulgaria. Международен научен журнал. ISSN - 2413-529, с.12-16

Резюме: Публично-частно партньорство /ПЧП/ е ново явление в развитието на публичните ресурси и предоставянето на обществени услуги. То също така се простира и върху предоставянето на здравни услуги. Тази статия разкрива ползите от ПЧП, възможностите му за развитие и първите практически решения в България, които доскоро доминираха в модела на

общественото здраве. С навлизането на частни оператори на пазара на медицински услуги финансовото състояние на много обществени болници се влоши. Много от тях /особено общински болници/ са в състояние на несъстоятелност. Рационално предложение за съхранението им е създаването на публично-частни фирми за медицински услуги. Уникалният проект на община Панагюрище и частната фирма "Асарел Панагюрище Здраве" за създаване на високотехнологична болница "Унихоспитал" в България се счита за доказателство.

Abstract: A public-private partnership/PPP/ is a new phenomenon in the development of public resources and the provision of public services. It also extends to the provision of health services. This article reveals the benefits of PPP, its development opportunities and the first practical solutions in Bulgaria, which until recently dominated the public health model. With the entry of private operators into the medical services market, the financial situation of many public hospitals deteriorated. Many of them/especially municipal hospitals/are in a state of insolvency. Rational suggestion for their storage is the creation of public-private companies for medical services. The unique project of the municipality of Panagyurishte and the private company "Assarel Panagyurishte Health" for the creation of high-tech hospital "Unihospital" in Bulgaria was considered as evidence.

Key words: public-private partnership, private and municipal entrepreneurial initiative, high-tech hospital

12. Владимирова Милена, Владимир Гончев, Жени Стайкова. Безопасност на пациентите – предимства и предизвикателства, Управление и образование, Бургаски Университет “Проф.д-р АсенЗлатаров“, том16, 2020, ISSN 13126121, с.109-113

Резюме: Темата за безопасността на пациентите е особено актуална през последните седмици по време на пандемията на коронавирус. Набирайки особена популярност, безопасността на пациентите участва в редица публикации и привлича вниманието на изследователи в здравната индустрия. Основната цел на тази статия е да разработи стъпките за подобряване на безопасността на пациентите за периода 2009-2020 г. Прилагат се документални и социални методи, както и описателна статистика. Пациентите са още по-информирани за безопасността на пациентите и се насърчават да се ангажират с дейностите

Milena Vladimirova, Vladimir Gonchev, Zheni Staykova. Patient safety - advantages and challenges.

Abstract: The topic of patient safety is especially relevant in the last weeks during the Coronavirus pandemic. Gaining special popularity, patient safety is taking part in a number of publications and attracts the attention of researchers in the healthcare industry. The main goal of this article is to develop the steps to improve patient safety for the 2009-2020 period. Documentary and social methods are applied, as well as descriptive statistics. The patients are even more informed about patient safety and are encouraged to commit to the activities.

13. Владимирова М. „Здравен статус и обществено благосъстояние в България 2007-2017“, Юбилейна научна конференция, 70 години катедра “Икономикс“ УНСС, 2019 г., издание на УНСС, с.322-334

Резюме: Един от съществените индикатори, които разкриват равнището на общественото благосъстояние в дадена страна, е здравният статус на нейните граждани. Оценката на въздействието на различните фактори върху здравето на населението показва различна сила на влияние на отделните фактори. В настоящото проучване се оценява здравния статус като индикатор на благосъстояние на българското население за последните десет години (2007-2017).

По този начин се доказва решаващото значение на здравеопазването за намаляване на бедността и повишаване на благосъстоянието, икономическото и социално развитие.

Ключови думи: здравна политика, благосъстояние, здравен статус

Abstract: One of the most significant indicator, which reveals the level of public welfare in a given country is the health status of its citizens. The assessment of the impact of the various factors on the health of the population shows a different influence power of the individual factors. In the current study assesses the health status as an indicator of well-being of the Bulgarian population over the last ten years (2007-2017). This proves the crucial importance of Health care to reduce poverty and to increase the welfare, economic and social development.

Key words: health policy, welfare, health status.

14. Владимирова М. Предизвикателствата пред човешките ресурси в здравеопазването по време на пандемията COVID - 19, сборник от национална дискуссия “Социално - икономическите проблеми на България в условията на пандемичната криза с COVID“ - 19,12.2020, СУБ и Социология, БАН, под печат в колективна монография, издателство на УНСС, бележка от СИБ, под печат

Резюме: Пандемията COVID - 19 изправи системите на здравеопазване пред нови предизвикателства. Ситуацията не отмина и нашата страна. Наложено се бързо реагиране на възникнал проблем, наподобяващ реакции при бедствия и кризи, както и нови спешни мерки за безопасност и лечение. В този доклад е направен кратък преглед на готовността на страната ни и състоянието на човешките ни ресурси в сектор здравеопазване по време на пандемия. Използвани са документален метод и приложна статистика. Ключови думи: пандемия COVID - 19, човешки ресурси в здравеопазването, обществено здраве

Vladimirova, M., The challenges faced by human resources in healthcare during the pandemic

Abstract: The coronavirus pandemic brought new challenges to the healthcare systems. The pandemic did not miss our country. The situation required a fast response to the problem, which resembled actions similar to natural disasters and crisis. The purpose of this report is to review the country's ability to cope with this global pandemic and the condition of Human Resources in the healthcare sector during the global pandemic. Documentary method and applied statistics were used in the report.

Key words: Covid -19; human resources in healthcare; public health;

15. Владимирова М., П. Димитров, Н. Данова, Г. Цолова. „Укрепване на капацитета на работещите в системата на здравеопазване“, Сборник с доклади от Юбилейна Научна конференция „Нови подходи в Общественото здраве и здравната политика“, Факултет Обществено здраве, Медицински Университет- Плевен, 11.2020 г, с. 210-214

Резюме: Един от поставените приоритети в целите за устойчиво развитие е свързан с подготовката и развитието на работещите в здравеопазването. Целта е да се направи анализ на ситуацията у нас. Материал и методи: Съпоставени са документи и публикации с национално значение и са приложени социологически и статистически методи. Резултати и обсъждане: Все още глобализацията на пазара на труда се отразява негативно на здравните системи. Споделя се нарастване на дефицита на работна сила, както и задълбочаване на несъответствията между потребностите на населението от търсене и предлагане на медицински специалисти не само понастоящем, но и в бъдеще. Особено се задълбочават регионалната миграция, струпване в големите териториални центрове в страната (лекарите в югозападен район за 2018г.са 9339,

докато в северозападен район са 3307, което важи и за останалите здравни професионалисти) , както и изтичане на млади специалисти към богатите страни. Този факт кореспондира със световната практика и е сериозно предизвикателство пред здравните системи. **Заключение:** Все още множество изследователи у нас и в чужбина не могат да намерят еднозначно решение за баланса между правата и нуждите, както на медицинските специалисти, така и на пациентите. Необходимо е да се украсва капацитета и се надграждат професионалните знания и умения на бъдещите здравни специалисти за да се отговарят на новите предизвикателства.

Ключови думи: човешки ресурси, здравна политика, сътрудничество, капацитет, здравна

Vladimirova, M., N. Danova, G. Tsoleva, P. Dimitrov. Strengthening the capacity of workers in the healthcare system

Abstract: One of the priorities set in the Sustainable Development Goals is related to the preparation and development of health workers. The aim is to analyse the situation in Bulgaria. Material and methods: Documents and publications of national importance have been compared and sociological and statistical methods have been applied. Results and discussion: Labour market globalisation still negatively affects health systems. There will be an increase in the labour force deficit, as well as a deepening of the disparities between the population's demand and supply of medical professionals not only now, but also in future. Especially regional migration is deepening and clustering is observed in the large territorial centers in the country (doctors in the southwestern region in 2018 are 9339, while in the northwestern region there are 3307, which also applies to other health professionals), as well as outflow of young specialists to rich countries. This fact corresponds to global practice and is a serious challenge for health systems. Conclusion: Many researchers at home and abroad still cannot find an unambiguous solution for the balance between rights and needs of both healthcare professionals and patients. It is necessary to strengthen the capacity and build on the professional knowledge and skills of future healthcare professionals in order to meet new challenges.

Key words: human resources, health policy, cooperation, capacity, health migration

16. Владимирова, М., Н. Данова, П. Димитров. „Развитие на човешките ресурси в здравеопазването - измерения и предизвикателства“, сп. Социална медицина, кн.3-4, 2018, с.73-36

Резюме: Глобалната стратегия за човешките ресурси в здравеопазването през 2016 г. цели укрепване на капацитета на заетите в сектора. Тя е в унисон с поставените приоритети в целите за устойчиво развитие относно подготовката и развитието на работната сила в здравеопазването, особено в по-слабо развитите страни. Продължава да се споделя острият дефицит на работната сила в здравеопазването, както и нарастващото несъответствие между потребностите на населението от търсене и предлагане на специалисти към момента и в бъдеще. В този доклад е направен кратък анализ на предвидените за целта мерки в нашата страна.

Vladimirova M., N. Danova, Pl. Dimitrov. Development of human resource for healthcare – dimension and challenges

Abstract: Global Human Resources Strategy in healthcare in 2016 aims to strengthen the capacity of the sector's employees. It is in line with the priorities set in the sustainable development objectives on healthcare preparedness and development in health care, especially in the less-developed countries. The acute health deficit in the workforce, as well as the growing disparity between the needs of the population from demand and supply of specialists in the present and the future, continue to be shared.

This report provides a brief analysis of the measures envisaged for this purpose in our country. Key words: human resources, health care, problems.

17. Владимирова, М., Н. Данова, И. Янева. Удовлетвореност на пациентите от хомеопатичното лечение-водещ неконвенционален метод, ISSN 1314 – 3425, том 7, СУБ – клон Кърджали, том7, с.149-155.

Резюме: Хомеопатията е водещ нетрадиционен метод за лечение. Желанието на пациентите да разчитат на този метод на лечение се увеличава и съответно те разширяват знанията си в областта. Целта е да се проследи удовлетвореността на пациентите от хомеопатичното лечение чрез анализ на въпросник от 29 въпроса, проведени над 500 пациенти. Установено е, че 68,8% от пациентите са посетили хомеопатичен лекар, тъй като са убедени, че хомеопатичното лечение не е вредно. За 61,8% от анкетираните хомеопатичният лекар и неговите препоръки заявиха, че най-голямо въздействие е върху подобряването на здравословния начин на живот.

Abstract: In recent homeopathy has become an unconventional method for treatment. The desire of patients to rely on this method of treatment increased and accordingly, to expand their knowledge in the field. The aim is to track patients satisfaction with homeopathic treatment by analyzing a questionnaire of 29 questions conducted over 500 patients. It is found that 68,8% of patient have visited a homeopathic doctor as they are convinced that homeopathic treatment is not harmful. For 61,8 % of those surveyed, the homeopathic physician and his recommendations said the greatest impact was on improving a healthy life style.

18. Владимирова Милена, Жени Стайкова. Пациентската удовлетвореност – предиктор за качество, Управление и образование, том 15 (5) 2019, ISSN 13126121., с. 187-194

Резюме: Всички последващи стъпки по отношение на здравето на пациентите подобряват тяхната осведоменост. При лечението си всеки пациент търси най-доброто за себе си и прави подробни проучвания на лечебните заведения, където може да бъде лекуван. Ето защо ролята на общественото мнение е от решаващо значение. Болницата, която има най-добра репутация сред пациентите си, ще привлече много повече нови пациенти, отколкото болницата, която в обществото има по-нисък рейтинг.

Ключови думи: удовлетвореност на пациентите, предиктор за качество, осведоменост.

Abstract: Patient awareness has recently become the basis of all the follow-up steps to his health. In their treatment, each patient is looking for the best for himself and makes detailed studies of the treatment facilities where he can be treated. That is why the role of public opinion is crucial. The hospital, which has the best reputation among its patients, will attract far more new patients than the hospital for which society has a lower rating.

Key words: patient satisfaction; quality predictor; patient awareness

19. Владимирова М., К. Костадинова, П. Петкова, „Актуални аспекти на човешките ресурси в здравеопазването“, Национална конференция на Национален Военен Университет, 14-15.06.2018, Сборник с доклади, с.883-891

Резюме: Изграждането на капацитет на работната сила в здравеопазването е много важен фактор, допринесъл за ефективно и конкурентно функциониране на здравните системата като цяло. Актуален аспект на развитието на работната сила в здравеопазването е нормативното регулиране на човешките ресурси в здравеопазването. За да се създаде нова политика за

човешки ресурси са необходими преодоляване на консерватизма и прилагане на съвременни подходи и методи.

Vladimirova Milena, Krasimira Kostadinova, Petya Petkova. Current aspects of the development of human resources for health

Abstract: Health workforce capacity building is a very important factor contributed to an effective and competitive functioning of the health units and the system as a whole. A current aspect of the health workforce development is the normative regulation of HRH issues. To create a new HRH policy are needed overcoming conservatism and applying modern approaches and methods.

Key words: human resources for health, health workforce development, HRH policy

20. Данова Н., **М. Владимирова**. „Лечебните заведения като база за специализация на медицинските специалисти“, Национална Научна конференция с международно участие „Наука и общество“, Кърджали, 10.2017, с.113-120.

Резюме: Общите за всички държави-членки на ЕС предизвикателства, пред които е изправена работната сила в здравния сектор, включително в България, са: демографското измерение – застаряващо население в страната и застаряваща работна сила в здравеопазването с недостиг на попълнения от млади хора в системата, които да заместят напускащите; недостатъчната привлекателност за младите лекари на повечето медицински специалности; миграцията на здравни работници в ЕС и извън него и др. Това налага предприемането на подходящи стъпки за подготвяне и задържане на достатъчен брой собствени медицински специалисти. Една от най-важните мерки за задържане на младите лекари и други медицински специалисти в страната е възможността за професионално развитие, включваща и създаване на привлекателни условия за придобиване на специалност.

Ключови думи: здравна политика, човешки ресурси, Наредба за специализация

Danova Natashka, **Milena Vladimirova**. Hospitals as a basis for specialization of medical professionals

Abstract: The common challenges of all EU Member states facing the workforce in the health sector, including Bulgaria, are: the demographic dimension – an ageing population in the country and an ageing health workforce with a shortage of Completed by young people in the system to replace the leavers; Insufficient attractiveness for young doctors of most medical specialties; Migration of health workers in the EU and beyond, etc. This entails taking appropriate steps to prepare and retain a sufficient number of own healthcare professionals. One of the most important measures for the detention of young doctors and other medical professionals in the country is the opportunity for professional development, including the creation of attractive conditions for acquisition of specialty.

Key words: health policy, human resources; Ordinance for specialty;

21. Данова, Н., **М. Владимирова**, Ж. Маргосян. „Удовлетвореност на хоспитализираните пациентит от сестрински грижи и болничния престой“, Варненски медицински форум, т.7, 2018, прил. 4, МУ Варна, с. 201-204

Резюме: Днес се отдава особено голямо значение на оценката на пациентите за оказаните им здравни грижи, която се е наложила като важен измерител на качество на резултата и в тази насока или редица публикации. Удовлетвореността на хоспитализираните пациентите се измерва с различни показатели. Настоящото проучване обхваща 902 хоспитализирани пациенти

от 14 различни по вид многопрофилна болница (областни, общински, публични и частни). За целта е проведена пряка индивидуална сред произволно избрани пациенти по време на акредитация на лечебните заведения. Резултатите показват, че болшинството пациенти - 91,46% не са срещали трудности при постъпване в болница. Висока удовлетвореност от отношението на сестрите, битово обслужване, от получената информация (90,58%) за заболяване и лечение и др. Провеждането на периодични изследвания по унифицирана методика и сравняване нагласите на пациентите в динамика могат да се използват за подобряване на качеството и организацията на болничната медицинска помощ във всяко лечебно заведение.

Abstract: Nowadays particular importance is attributed to the patients assessment of the health care they receive, and this has become an important measure of quality, with a number of papers being published in this respect. The satisfaction of the hospitalized patients is measured with different indicators. This research covers 902 patients from 14 different types of multiprofile active of multiprofile active treatment hospitals – regional and municipal, public and private. For this purpose, a direct individual survey was carried out with randomly selected patients during the accreditation of the medical establishments. The results show that the majority of the patients - 825(91,46%) had no difficulty entering the hospital. There is a huge satisfaction with the way they were treated by the nurses(95,90%), the doctors, with the household services (90,58%), with the received information on the disease and the treatment(90,24%). Performing periodic studies using a unified methodology and comparing patients attitudes to dynamics can be used to improve the quality and organization of hospital medical care at each medical establishment.

22. Владимирова, М., Н. Данова, П. Димитров. „Интегрираните здравни грижи - реалност и перспективи“, Варненски Медицински форум, т.7, 2018г., прилож. 4, МУ Варна, с. 205-209.

Резюме: Европейският Съюз насочва усилията си към получаване на висококачествени грижи за общността. За да се засили преодоляването на предизвикателствата, свързани с този процес, напоследък се отчитат ползите от подхода за обмен на знания между страните членки. Интегрираните здравни грижи са дефинирани различно в различните страни в страните от Европейския съюз. Основната цел на доклада е да се оценят реално факторите, налагащи интеграция на грижите, като се акцентира на перспективите в посока цялостен план на лечение, споделяне на информация, комуникация и сътрудничество.

Abstract: The EU is focusing its efforts on high quality community care. The benefits of the knowledge, shared between the EU Member States have recently been taken into account to better address the challenges of this process. Integrated healthcare is defined differently across EU countries. The main purpose of the report is to assess properly the factors that require integration of care, focusing on the prospects for a comprehensive treatment plan, information sharing, communication and collaboration.

23. Марчева, А., М. Владимирова, Човешките ресурси в здравеопазването (2009-2018) «Икономиката на България – 30 години след началото на промените», СА „Д.А.Ценов“, Свищов и СУБ, клон Свищов, посветена на 75 СУБ, 2020 сборник доклади, ISBN, с.35-43

Резюме: Изследването на човешките ресурси в здравеопазването е необходимо за диагностиране на управленските, финансовите и социално-икономическите проблеми, възникващи при тяхното формиране и развитие. Мобилност и недостиг на висококвалифицирани специалисти са характерни за върха на пирамидата. Значителен е недостигът в средните и ниски нива на пирамидата от професионалисти по здравни грижи и някои немедицински специалности. И в двата случая се наблюдават вътрешни и външни

дисбаланси, най-често породени от засилена миграция към икономическите центрове на страната или към страни с висок жизнен стандарт.

Ключови думи: здравеопазване; човешки ресурси; равнище и структура на заплатите.

Abstract: The study of human resources in health care is necessary to diagnose the managerial, financial and socio-economic problems that arise in their formation and development. The mobility and shortage of highly qualified specialists are characteristic of the top of the pyramid. There is a significant shortage in the medium and low levels of the pyramid of healthcare professionals and some non-medical majors. In both cases, there are internal and external imbalances, most often caused by increased migration to economic centers in the country or to countries with a high standard of living.

Key words: health; human resources; wage level and structure.

24. Павлова, Г., М. Владимирова. „Мотивация на болнични лекари за СИМП“, 10-та Международна Научна Конференция „Здравен статус - медицински, социално, психологически и педагогически аспекти“ - държавен университет, 11.2019, сборник с доклади, ИНГА, с.25-29

Резюме: Авторите си поставят за цел да изследват причините поради, които почти всеки трети лекар от болничната помощ работи по договор със здравната каса (НЗОК) в специализираната медицинска помощ (СИМП). Водещ мотив са допълнителните доходи и контакти с повече пациенти, подлежащи на хоспитализация. Последниците за системата са свързани с улеснен достъп до специалист, предимно в големите градове, значителна натовареност на лекарите, предпоставка за допускане на грешки, неконтролируемо нарастване на хоспитализациите и разходите за лечение и разходите за болнично лечение и заплахата за съществуването на лечебни заведения от СИМП, поради недостатъчни приходи.

Abstract: The authors aim to investigate the reasons why almost every third hospital doctors works under contract with the National Health Insurance Funds and the Specialized Outpatient Medical Care (SOMS). Leading motives are the additional income and the contact with more patients for hospitalization. The implications for the system are related to easy access to specialist, but only in large cities, significant workloads for doctors, which is a prerequisite for errors, uncontrolled increase in hospitalizations and costs of hospital treatment as well as the medical institutions of the SOMC type due to insufficient revenues.

25. Стайкова Ж., Г. Павлова, М. Владимирова. „Ролята на превантивната медицина в академичното обучение“, Пета научна конференция на БЛС, 2019, сборник с резюмета и доклади, ел.издание, 2021, том17, с.128-132

Резюме: Основната цел на настоящото проучване е да проследи нагласите и удовлетвореността на студентите от Факултета по Обществено здраве в Медицински Университет, София от обучението си по дисциплини, свързани с превантивната медицина. Използван е методът на анкетно представяне на резултатите. Проучването показва, че голяма част от студентите са удовлетворени са удовлетворени от учебното съдържание и материалите на изучаваните дисциплини на изучаваните дисциплини, свързани с превантивната медицина. Едновременно с това те предлагат да се включат повече практически и материали в обучението им.

Abstract: The main purpose of this study is to trace the attitudes and satisfaction of the students from the Faculty of Public Health at the Medical University of Sofia, with their subjective medicine. The study shows that the majority of students are satisfied with the educational content and materials of the

subjects related to preventive medicine. At the same they propose more practical exercises to be included.

26. Владимирова М., Н. Данова. „Съвременни аспекти на проучванията на пациентската удовлетвореност“, Известия на Съюз на учените Сливен, том 28, 2014, кн.1, 135 години болница „Д-р Иван Селимински“, Сливен, с. 56-58

Резюме: Изграждането на система за проучване на удовлетвореността на пациентите поставя редица въпроси от теоретичен, методологичен и управленски характер. Съвременният пациент, който е й агент на болницата, обогатен с информация, е в състояние да препоръча на своите близки, болница в която се е лекувал и по този начин допринася за по-добрата й репутация в обществото. Детерминантите на пациентската удовлетвореност не са се променили коренно, но се изменя тяхното съотношение, като се прибавят нови във връзка с технологичното и обществено развитие. Съгласно проучване на европейския индекс на потребителите на здравни услуги (център за потребителско здраве, 2012г.) като, че ли се потвърждава слабата насоченост към потребителят - пациент. По този показател България заема 33-34 място в сравнение с другите европейски страни.

Vladimirova M., N. Danova, "Modern aspects of patient satisfaction surveys", Notices of the Union of Scientists - Sliven, Volume 28, 2014, Book 1, 135 years Dr. Seliminski Hospital, Sliven, p. 56-58;

Abstract: The establishment of a patient satisfaction survey system raises a number of questions of theoretical, methodological and managerial nature. The modern patient who is the hospital's agent, enriched with information, is able to recommend to his relatives, the hospital in which was treated and thus contributes to her better reputation in society. Determinants of patient satisfaction have not changed radically, but their ratio is changing by adding new and new ones in relation to technological and societal development. According to a study by the European Health Service Consumer index, (Consumer Health Centre, 2012) which confirms the weak consumer-patient focus. According to this indicator, Bulgaria ranks 33-34th compared to other European countries.